

Szpilczyński, Stanisław

Regionalna konferencja historyków medycyny we Wrocławiu

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/3, 538-540

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dział ten daje pojęcie o imponującym naprawdę rozwoju uczelni krakowskiej w okresie powojennym. AGH wydaje „Zeszyty Naukowe”, a księgozbiór Biblioteki Głównej liczy 130 000 pozycji, tj. kilkakrotnie więcej niż w 1939 r. Rozpoczęto wymianę wydawnictw naukowych z wieloma ośrodkami zagranicznymi. O wysokim poziomie nauczania w Akademii świadczy duża liczba studentów z wielu krajów europejskich i pozaeuropejskich, zwłaszcza z Chin i Korei.

Wystawa Dorobku Naukowego i Dydaktycznego AGH została zorganizowana przy współpracy biorących udział w ekspozycji katedr i zakładów przez katedrę Historii Techniki i Nauk Technicznych AGH.

Właściwe i pomysłowe rozplanowanie eksponatów z zachowaniem walorów estetycznych stanowi dużą zasługę kierownika tej katedry doc. M. Radwana i jego najbliższych współpracowników.

Otwarta z okazji jubileuszu AGH wystawa nie była imprezą jednorazową — stanowi ona zaczątek muzeum, poświęconego zwłaszcza zagadnieniom górniczym i hutniczym. Utworzenie takiego muzeum z wielkim zadowoleniem i radością muszą powitać wszyscy interesujący się problemami technicznymi i naukami górniczo-hutniczymi.

Kazimierz Maślankiewicz

REGIONALNA KONFERENCJA HISTORYKÓW MEDYCYNY WE WROCŁAWIU

Staraniem wrocławskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny (przewodniczący prof. dr Z. Wiktor) odbyła się we Wrocławiu i w Brzegu w dniach 18.—19 listopada 1960 r. konferencja poświęcona tematyce Dolnego Śląska¹. W obradach obok wrocławskich członków Towarzystwa wzięli udział delegaci wszystkich innych oddziałów — z Warszawy, Łodzi, Poznania, Szczecina, Gdańska, Krakowa — a ponadto zaproszeni humaniści i lekarze. Konferencja miała charakter informacyjno-sprawozdawczy, przy czym w dużej mierze chodziło organizatorom o zapoznanie uczestników z zasobami źródeł do dziejów medycyny na Śląsku, a zwłaszcza we Wrocławiu.

W pierwszym dniu w godzinach przedpołudniowych obrady odbyły się w sali wystawowej Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu przy nadspodziewanie dużej frekwencji (124 osób). Po inauguracji konferencji doc. dr Szpilczyński wygłosił referat *Źródła do dziejów medycyny na Dolnym Śląsku*. Prelegent zwrócił szczególną uwagę na niewykorzystane jeszcze dostatecznie źródła i materiały do dziejów medycyny, które wykraczają przy tym poza tematykę śląską. Rozpoczął on od ogólnego przeglądu źródeł pomnikowych, nagrobkowych, architektonicznych we Wrocławiu, zwłaszcza w śródmieściu (stare miasto) oraz w innych miastach Dolnego Śląska (Świdnica, Żąbkowice, Kłodzko, Legnica). Scharakteryzował następnie zasoby archiwalne w Legnicy i we Wrocławiu. (Państwowe Archiwum Wojewódzkie; Archiwum Uniwersyteckie, Archiwum Archidiecezjalne) pod względem przydatności w badaniach historyczno-medycznych. Dalej zwrócił uwagę na bardzo cenne rękopisy lekarskie, zapiski, korespondencje, traktaty naukowe, inkunabuły i starodruki lekarskie w bibliotekach: uniwersyteckiej, Ossolineum i kapitulnej. Najdłużej zatrzymał się referent nad starodrukami Biblioteki Uniwersyteckiej, które w sumie przedstawiają dziesiątą część ogólnych jej zasobów, tj. 40 000 woluminów. Prelekcja została urozmaicona pokazami unikatowych egzemplarzy, jak

¹ Analogiczna konferencja o tematyce głównie pomorskiej odbyła się w 1959 r. w Szczecinie (por. sprawozdanie w nrze 1/1960 „Kwartalnika”).

np. dziełka Szymona z Łowicza *Aemilius Macer de Herbarum Virtutibus*, znajdującego się w klocku, w którym na kartach końcowych zachował się dłuższy tekst w języku polskim (porady lekarskie pisane najprawdopodobniej przez Jakóba z Biskupic). Egzemplarz dziełka Szymona z Łowicza wydanego w Krakowie w r. 1532 uszedł uwagi historyków medycyny w okresie międzywojennym. Inny egzemplarz unikalny — to *Herbarz Dioscoridesa* (Lugduni 1532), w którym dawniejszy właściciel dokonał poważnych zmian: powklejał w odpowiednich miejscach pojedyncze kartki innego *Herbarza* (*Matthiolusa*) dla uzupełnienia opisów poszczególnych środków leczniczych, a ponadto poczynił niezwykle liczne uwagi do każdego z nich na marginesach i w samym tekście drukowanym. Egzemplarz pochodzi z dawnej biblioteki klasztornej, świadczy o częstym posługiwaniu się nim przez „doświadczonego” w sztuce lekarskiej empiryka.

Drugą prelekcję wygłosiła Halina Wybultowa, przedstawiając szeroko zakrojony wachlarz tematyki historyczno-medycznej opracowywanej aktualnie we Wrocławiu. Składają się nań prace subsydiowane przez Zakład Historii Nauk i Techniki PAN oraz indywidualnie prowadzone przez pracowników Biblioteki Akademii Medycznej, Biblioteki Ossolineum oraz przez innych członków Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny (lekarzy i humanistów). W czasie dyskusji prof. Kopopka (przewodniczący PTHM) zwrócił szczególną uwagę na żywą we Wrocławiu współpracę między lekarzami-historykami medycyny i humanistami.

Na zakończenie tej części obrad konferencji uczestnicy zwiedzili Bibliotekę Uniwersytecką, zatrzymując się dłużej w działach rękopisów i starodruków, gdzie personel naukowy przygotował specjalne wystawki dla uczestników i prelekcje wstępne (doc. dr Burbianka, mgr H. Szwejkowska, mgr H. Skórowa-Sadowska). Uczestnicy konferencji mieli ponadto możliwość zapoznania się z rekonstrukcją zniszczonych rękopisów i starodruków w pracowni konserwatorskiej Biblioteki oraz zwiedzenia jej stacji mikrofilmowej, gdzie został wyświetlony film polski *Grafika polskiego Odrodzenia*.

Obrady popołudniowe odbyły się w sali czytelnianej Biblioteki Akademii Medycznej. Zaczęły się one wygłoszeniem referatów mgr Heleny Ostromęckiej *Dokumenty ikonograficzne najstarszych szpitali Wrocławia*, lek. Andrzeja Korsaka *Primus Ordinarius Wratislaviensis Matthias Auctus (Maciej Przybyło)*, dr A. Strużyńskiego *Najdawniejsze wiadomości o cięciu cesarskim na Dolnym Śląsku*, mgr Wandy Tomaszewskiej *Notatki o zarazach na Dolnym Śląsku w średniowieczu*, mgr Leszka Barga *Pierwszy polski przewodnik po Łądku-Zdroju i jego autor*, dra Edwarda Stockiego (Krotoszyn) *Sekcja lekarska Towarzystwa Literacko-Słowiańskiego we Wrocławiu w XIX stuleciu*. Po referatach wywiązała się bardzo ożywiona dyskusja, w której wzięło udział kilkanaście osób, m. inn. dr Reiter, który na podstawie znalezionych przez siebie dokumentów stwierdził, iż niezależnie od Sekcji lekarskiej Towarzystwa Literacko-Słowiańskiego istniało we Wrocławiu w XIX stuleciu Towarzystwo Lekarskie.

Drugi dzień obrad odbył się w Brzegu, gdzie w imieniu gospodarzy powitał uczestników konferencji dr Marian Czapliński, kierownik Archiwum w Brzegu. Z kolei prof. dr B. Górnicki zapoznał zebranych z obecnym stanem katedr i zakładów historii medycyny w Polsce, a doc. dr St. Szpilczyński wygłosił prelekcję *Rozwój medycyny na Śląsku w XVI stuleciu*, w której położył nacisk na warunki rozwoju medycyny na Dolnym Śląsku w XVI stuleciu oraz na kierunki rozwojowe w nauce lekarskiej i osiągnięcia śląskich lekarzy w tym okresie przejścia od średniowiecza do nowożytności. Ostatni referat wygłosił dr M. Czapliński na temat *Polskie zapiski źródłowe w zbiorach archiwalnych w Brzegu*. Po dyskusji uczest-

nicy konferencji zwiedzili przygotowaną specjalnie wystawkę cenniejszych materiałów do dziejów medycyny z archiwum w Brzegu oraz miasteczko Brzeg, przy czym dłużej zatrzymali się w odremontowanym pomieszczeniu zamku piastowskiego, zamienionym na muzeum.

W podsumowaniu wyników obrad konferencyjnych prof. dr Z. Wiktor podniósł ich niezwykłą owocność wynikającą z bezpośredniej współpracy humanistów lekarzy nad tematyką medyczno-historyczną².

Stanisław Szpilczyński

HISTORYCZNO-MEDYCZNE POSIEDZENIE WE WROCŁAWIU

Dnia 13 marca br. w Bibliotece Uniwersytetu we Wrocławiu odbyło się pod przewodnictwem doc. dra S. Szpilczyńskiego posiedzenie wrocławskich współpracowników Zespołu Historii Medycyny Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN. W zebraniu wzięło też udział kilku gości miejscowych i przyjezdnych, łącznie 14 osób.

Posiedzenie rozpoczęło od omówienia najistotniejszych postulatów XVII Międzynarodowego Kongresu Historyków Medycyny, jaki miał miejsce w 1960 r. w Atenach, w szczególności zaś, sprawy powołania do życia międzynarodowej fundacji im. Hipokratesa z Kos. Następnie prof. Schwann (Szczecin) podzielił się wrażeniami z ostatniego zjazdu historyków medycyny w Budapeszcie i z podróży po Rumunii. Zwrócił on specjalnie uwagę na odmienny nieco sposób ujmowania tematyki lekarskiej przez historyków medycyny na Węgrzech i w Rumunii, aniżeli w Polsce; różnice te dotyczą przede wszystkim ujęć marksistowskich. Z kolei każdy z obecnych złożył zwięzłe sprawozdanie z aktualnie rozwiązywanej tematyki i z trudności, na jakie napotyka. Omówiono prace przygotowawcze nad tomikiem źródeł drukowanych (inkunabuły i starodruki) do dziejów medycyny na Śląsku (historyczne księgozbiory Piastów śląskich), nad tomikiem źródeł rękopiśmiennych (najstarsze rękopisy lekarskie w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu), nad monografią o pierwszym fizyku Wrocławia Macieju Przybyle, nad biografią Jana Benedykta Solfy, nad pracą o studentach medycyny we Wrocławiu w XIX w. oraz o kontaktach lekarzy śląskich z pomorskimi. Sprawozdania były przerywane dyskusjami. Miały one głównie na celu sprecyzowanie np. sposobu zbierania źródeł archiwalnych przez mgr H. Paślawską, dra M. Czaplńskiego i dra W. Opatrnego w Państwowym Archiwum Wojewódzkim we Wrocławiu i wypracowania pewnego wzoru rejestru. Prof. Schwann zapoznał zebranych, w toku dalszej dyskusji z pewnymi szczegółami z życia Jana Benedykta Solfy, nie uwzględnionymi dotychczas oraz z okolicznościami towarzyszącymi wydaniu jego rozprawy (pierwszej w Polsce) o kile (*De morbo gallico*), twierdząc, że data tej rozprawy jest mylnie ustalana na rok 1508, podczas gdy raczej można ją odnieść do 1518 r.

W toku dyskusji wyszły na jaw jeszcze dalsze niejasności, które należałoby rozwiązać.

Informacyjno-sprawozdawczy i porozumiewawczy charakter posiedzenia został korzystnie oceniony, postanowiono więc zebrania tego typu powtarzać co parę miesięcy.

Stanisław Szpilczyński

² Materiały z konferencji ukażą się w jednym z najbliższych zeszytów „Archiwum Historii Medycyny”.